

4. Ladegaard, H.J. National stereotypes and language attitudes: The perception of British, American and Australian language and culture in Denmark // *Language & Communication*, №18 (4). – 1998. – P. 251-274.

5. Lucifer. Season 1, Episode 1 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.netflix.com/ua/title/80057918>.

6. Lucifer. Season 1, Episode 2 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.netflix.com/ua/title/80057918>.

7. Quirk, R.A *Comprehensive Grammar of the English Language*. – London: Longman, 1985. – 1779 p.

8. Wang Z, Arndt A. D., Singh S.N., Biernat M., Liu F. ‘You lost me at hello’: How and when accent-based biases are expressed and suppressed / Ze Wang, Aaron D. Arndt, Surendra N. Singh, Monica Biernat, Fan Liu // *International Journal of Research in Marketing*, Volume 30, Issue 4. – 2013. – P. 185–196.

Захарчук В.О.

викладач,

Житомирський державний технологічний університет

МЕТАФОРА ЯК ЗАСІБ ВІДОБРАЖЕННЯ МОВНОЇ КАРТИНИ СВІТУ

Розглядаючи іноземні мови неможливо оминати важливе поняття – **метафору**, яку часто розуміють як важливий когнітивний механізм, який є перенесенням назви з одного предмета на інший на основі їх подібності [6; 7]. Відтак, розгляд метафор є вагомим аспектом для вивчення мов та культур і, в свою чергу, цим обумовлюється актуальність представленого дослідження.

Об’єкт дослідження – метафора, як когнітивний механізм. Предмет – це різновиди та структура метафор. Мета – розглянути поняття метафори, її структуру та особливості функціонування в мові.

Завдання представленого дослідження: визначити поняття метафори; виокремити її структуру, головні характеристики.

На думку В. Телії, метафора за своєю суттю антропоцентрична. Вона синтезує ознаки гетерогенних сутностей, це, як відомо, є типовою рисою метафоризації. Це спосіб створення нових концептів і використання знаків, які уже існують в певній семіотичній системі. Отже, неоднозначність трактувань метафори пояснюється тим, що її основний об’єкт прихований за

допоміжним, в поєднанні вони формують нове значення [7], яке має вагомий смисловий потенціал.

Згідно з поглядами Е. Маккормака, метафора може бути описана так:

- 1) когнітивний процес, який виражає і формує нові поняття;
- 2) культурний процес, за допомогою якого змінюється мова [5, с. 360].

Вагомий внесок для розуміння функціонування та вживання метафор зробили Дж. Лакофф та М. Джонсон, адже ці вчені створили теорію концептуальної метафори, яка сьогодні є дуже важливим основоположним принципом у межах когнітивної лінгвістики. Метафора – це повсякденна концептуальна реальність, коли ми думаємо про одну сферу термінами іншої. Мета цієї теорії є демонстрація того, як носії певної мови здатні концептуалізувати різноманітні сфери їх досвіду.

Дж. Лакофф та М. Джонсон запровадили опис відображення концептуальних метафор у такій формі: СФЕРА — МІШЕНЬ та СФЕРА —ДЖЕРЕЛО [4].

Більше того, ці дослідники дійшли висновку, що цінності, які реально існують і укорінились в культурі, як правило, співвідносяться з метафоричною системою цієї самої культури. Метафора – це спосіб збереження і передачі від покоління до покоління асоціацій, стереотипів, еталонів національно-культурної спільноти. Відповідно до цього, метафори базуються на системі загальноприйнятих аналогій, асоціації, які особистість засвоює в процесі соціалізації та оволодіння рідною мовою [3].

Дж. Лакофф та М. Джонсон запропонували класифікацію метафор на основі взаємовідносин царини-джерела і царини-мети, а саме:

1) структурні метафори (structural metaphors) – один концепт метафорично структурований термінами іншого. Наприклад, модель ЧАС – ЦЕ ГРОШІ, що у певних культурах проявляється в оплаті за телефонні розмови, готельні номери тощо;

2) орієнтаційні метафори (orientational metaphors) – це ціла система концептів відносно іншої системи концептів. Іншими словами, більшість таких метафор пов'язана з просторовою орієнтацією: «верх – низ», «всередині – ззовні», «передня сторона – задня сторона», «центральний – периферійний» (GOOD IS UP, BAD IS DOWN). Отже, вони виникають в людському мисленні внаслідок

орієнтування в просторі людини, як результат цього – проекція відповідних концептів і на інші відносини у матеріальному світі;

3) онтологічні метафори (*ontological metaphors*) – ототожнюють людський досвід з об'єктами, внаслідок чого їх включають до певних категорій, систематизують і вивчають певну кількість (*MIND IS MACHINE*). Одним з найбільш очевидних випадків онтологічної метафори є ті випадки, коли матеріальний об'єкт тлумачиться як людина [9, с. 248; 10, с. 153].

Завдяки розвитку когнітивної теорії метафору розглядають не як порівняння двох застиглих семантичних форм, а як розумову структуру, як результат взаємодії значень. Тому, як результат цього, метафору стали сприймати не лише як номінативні одиниці мови, але й як «будь-які осмислені відрізки тексту – починаючи від висловлювання та закінчуючи цілим текстом» [1].

Неможливо оминати той факт, що здатність мислити метафорично є рисою *homo sapiens*. Крім того, було встановлено, що метафори є універсаліями свідомості, метафоричне бачення світу психологи пов'язують із генезисом людини. У цьому контексті варто згадати про точку зору Е. Кассирера. Відтак, він вважає можливим уявити метафору як свідоме перенесення назви одного уявлення в іншу сферу, на інше уявлення, яке є подібне певною рисою попередньому або передбачає певні непрямі аналогії із ним. У такому випадку йдеться про метафору як справжнє «перенесення»: обидва значення цілком визначені та самостійні, між ними відбувається рух уявлень або понять, що призводить до перетворення одного в інше, заміни одного іншим у плані вираження. Якщо намагатися проникнути у причини такої заміни та пояснити надзвичайно різноманітне використання, що характерне для цього різновиду метафори, тобто навмисного ототожнення двох змістів, які по-різному сприймаються, тоді при цьому ми повернемося до основного способу міфологічного мислення [2, с. 34; 8, с. 103].

Отже, метафора є одним із найважливіших інструментів самопізнання та пізнання світу. Вона структурує одні поняття термінами інших; крім того, за їх допомогою пояснює дійсність. Існує поширена думка, що метафора відіграє важливу роль мовного впливу та маніпуляції, привертання уваги адресата, надання оцінки фактам та подіям, що описуються [9, с. 244], також

формування позитивного чи негативного ставлення до об'єктів та явищ дійсності.

Список використаних джерел:

1. Бойко Ю. І. Метафора як лінгвокогнітивний феномен та її роль в функціонуванні політичного дискурсу [Електронний ресурс] / Ю.І. Бойко – Режим доступу: <http://gnpu.edu.ua/files/naukovi%20chitanny/filologia/boiko9.htm>.
2. Кассирер Э. Сила метафоры / Э. Кассирер // Теория метафоры: Сборник: Пер. с англ., фр., нем., исп., польск. яз. / Общ. ред. Н.Д. Арутюновой и М.А. Журиной. – М. : Прогресс, 1990. – С. 33-43.
3. Кондратьева О.Н. Метафора Как Лингвокультурный Феномен [Електронний ресурс] / О.Н. Кондратьева – Режим доступу: <https://cyberleninka.ru/article/n/metafora-kak-lingvokulturnyy-fenomen>.
4. Лакофф Дж. Метафоры, которыми мы живём [Электронный ресурс] / Дж. Лакофф, М. Джонсон. – Режим доступа: http://www.metaphor.narod.ru/lacoff_main.ht.–1980.
5. МакКормак Э. Когнитивная теория метафоры / Э. МакКормак // Теория метафоры: Сборник: Пер. с англ., фр., нем., исп., польск. яз. / Общ. ред. Н.Д. Арутюновой и М.А. Журиной. – М. : Прогресс, 1990. – С. 358-386.
6. Плаксина І.Ю. Когнітивна теорія метафори [Електронний ресурс] / І.Ю. Плаксина. – 2013. – Режим доступу: <http://gnpu.edu.ua/files/naukovi%20chitanny/filologia/boiko9.htm>.
7. Телія В.Н. Метафора в языке и тексте [Електронний ресурс] / В.Н. Телія // Институт языкознания (Академия наук СССР). – 1988. – Режим доступу: <http://mappatore.ru/file/142617.html>.
8. Ю.М. Нідзельська. До питання про глибинну природу метафори у межах сучасної лінгвістики / Ю.М. Нідзельська // Матеріали онлайн конференції «Актуальні проблеми сучасної лінгвістики та методики викладання мови і літератури» / За ред. доц. В.В. Жуковської. – Житомир : Видавництво ЖДУ ім. Івана Франка, 2017. – С. 100-105.
9. Lakoff G. The Contemporary Theory of Metaphor / George Lakoff // Metaphor and Thought / [ed. by A. Ortony]. – Cambridge: Cambridge University Press, 1993. – P. 203-251.
10. Lakoff G., Johnson M. Metaphors We Live By / G. Lakoff, M. Johnson. – Chicago: University of Chicago Press, 1980. – 240 p.